

'Ik ben. En dat is lastig'

Dirk Tanghe en de prijs van een manisch-depressieve stoornis

Uit De Standaard, zaterdag 22 oktober 2011 - Guinevere Claeys

Zijn zoon draaide een documentaire over hem, meedogenloos eerlijk. Hoe een genie tenonderging aan zijn genie. De prent van Sjoerd **Tanghe** maakte heel wat los. Bij vader en theaterlegende Dirk **Tanghe** niet het minst. 'Ik durf het voor het eerst te benoemen.'

Het is vrijdagochtend, elf uur. Dirk **Tanghe** excuseert zich. Bijna het volle eerste kwartier. Omdat zijn appartement, één hoog aan de Leie in Gent, een puinhoop is. Omdat hij een scheur in zijn broek heeft. Omdat er nog witte schmink aan zijn gezicht hangt door de omhelzing met zijn hoofdpersonage gisteren. Toen was het de première van Molières De ingebeelde zieke, dat hij regisseerde voor het amateurtoneelgezelschap De Loofblomme in Sint-Denijs-Westrem - het eerste wapenfeit sinds lang. Hij excuseert zich omdat er vuile kookpannen op zijn salontafel staan. Omdat hij moe is, en dus niet licht zijn zinnen gebouwd krijgt. Omdat hij rookt als een ketter. Hij lijkt zich voortdurend te schamen, de trotse mens Dirk **Tanghe**.

'Famous director sells noses!'

Dirk **Tanghe** was in de jaren tachtig en negentig een goudhaantje. Een succesregisseur. Een genie - daar waren de meningen onverdeeld over. Hij brak door met een spraakmakende De getemde feeks voor Theater Malpertuis, maar hij schreef zich definitief in de schoolboeken met een alom bejubelde Romeo en Julia en andere regies voor het NTG in Gent en de KVS in Brussel. Daarna trok hij naar Utrecht om er twaalf jaar artistiek directeur te zijn van De Paardenkathedraal. De laatste jaren verliepen er nogal moeizaam. Zeker sinds zijn ontslag, in 2007, werd het stil rond de man.

Hoezeer het licht uitging, toont het wondermooie **Me will always be me**, de documentaire die de drieëntwintigjarige Sjoerd **Tanghe** draaide over zijn vader. Even integer als meedogenloos: Dirk **Tanghe** in een kamertje in een ontwenningskliniek in Pittem, Dirk **Tanghe** die in hartje Gent cuberdons staat te verkopen om zijn schulden betaald te krijgen - 'Zie mij hier staan! Famous director sells noses!' -, Dirk **Tanghe** die in een vervallen fabriek hardop droomt van een nieuw theater. De film komt hard aan. En niet alleen omdat je weet dat het de zoon is die de tragiek van zijn eigen vader vat. Ook door de aard van die tragiek: gevallen engelen, ze fascineren mateloos. Want Dirk **Tanghe** is natuurlijk dat archetype: de geniale kunstenaar die zich door zijn eigen vuur laat verteren.

De documentaire, die deze week op het Filmfestival in Gent werd getoond, beroert de gemoederen tot in Nederland. Tijdens het gesprek belt Sjoerd: De wereld draait door vraagt vader en zoon om langs te komen. Dirk **Tanghe** legt zuchtend en bibberend de telefoon neer. Steekt snel een Bastos op. Hij wil dat wel doen, voor zijn zoon. Maar hij beseft hoezeer hij nog wankel op de benen staat. Hij weet nu eenmaal dat hij stap voor stap moet gaan om overeind te blijven. Na vijfenvijftig jaar heeft hij alvast dit definitief geleerd: niet langer proberen te vliegen, al zeker niet naar de zon. Hij is een fan van de klassieken, en hij weet wie hij niet meer mag proberen te zijn: Icarus.

Landhuis met te veel kamers

Naar eigen zeggen is hij tien maanden nuchter nu. Hij spreekt nog altijd niet graag over zichzelf, maar hij benoemt het wel voor het eerst. 'Ik ben een alcoholicus. En ik ben bipolair. En ja, het heeft veel te lang geduurd voor ik dat wou toegeven. En nog veel langer voor ik hulp wou zoeken. Daar zal mijn trots mij parten hebben gespeeld. Dat zal ook wel zeer Vlaams zijn. Zeer West-Vlaams ook, vooral: "Doe maar gewoon. Maak daar allemaal maar niet te veel 'spel' van,.'

Dat het nochtans al altijd in hem zat, weet hij. 'Ik ben zeer destructief. Altijd geweest. Als kind maakte ik alles wat ik geknutseld had meteen weer kapot. Alleen het "maken,, dat vind ik leuk. Wat ik gemaakt heb, dat interesseert me niet. Meer nog: dat maakt me vaak ongelukkig. Omdat ik het nooit goed genoeg vind. Perfectionisme is een zegen, maar in mijn geval is het vaker een vloek geweest. Misschien kun je het zo wel samenvatten: het is mijn perfectionisme dat mij gewurgd heeft. Het resultaat voldeed nooit. Als ik het al niet ondermaats vond, dan wel middelmaats. Ik zag alleen de fouten.'

'De voorbije jaren heb ik heel diep gezeten. Maar ik was nog maar net twintig toen ik voor het eerst uit het leven probeerde te stappen - ik heb dat intussen vier keer geprobeerd. Om maar te zeggen: het is nooit makkelijk geweest om met mezelf te leven. Intussen heb ik wél gekozen. Ik ben. To be. Or not to be: dat stukje heb ik geschraapt. Ik ben, en dat is vaak

lastig. Maar ik ben, en dat is al veel. Ik hoop vurig dat ik niet meer zwicht voor de alcohol. Toen ik nog bij De Paardenkathedraal werkte, hebben ze mij eens naar een topontwenningskliniek in Groot-Brittannië gestuurd. Een fantastische plek, hoe raar dat ook klinkt. De geboorte van mijn drie zonen even niet meegerekend: daar heb ik de mooiste momenten in mijn leven meegemaakt. Een hergeboorte van acht weken. Onwaarschijnlijk hoe ik, lichaamsdeel na lichaamsdeel, weer in mijn eigen lijf thuiskwam. Na die acht weken kon ik de wereld aan.'

'Ik had er toen geen benul van hoe broos ik was. Een paar tegenslagen, mijn vertrek bij De Paardenkathedraal onder meer, en ik zat er weer kniediep in. Ik voelde me in die tijd verlaten, verraden. Op een avond heb ik hier in een razernij de volledige inhoud van mijn appartement in het water gekieperd. Al mijn boeken ook - en dat waren er veel. Ik ben nu eenmaal intensief. Krijg ik dat creatief gekanaliseerd, het leidt tot iets moois. Krijg ik dat niet gestroomlijnd, dan is het heel vernielend.'

'Het was mijn moeder die me op haar sterfbed vergeleek met een "mooi landhuis met veel kamers, . Té veel kamers, wellicht. Ze zei: "Dirk, ik weet dat het veel werk is om dat landhuis te onderhouden, maar als je het doet, dan is het er geweldig toeven., Het is daaraan dat ik dacht toen ik me liet opnemen in de ontwenningskliniek. "Waar ben ik in godsnaam mee bezig? Mijn landhuis is volledig vervallen. Ik zit in de kelder, bij de ratten. Omdat ik bang ben om naar boven te gaan., Een vreemd beeld, misschien. Maar dat heeft me al heel vaak mezelf weer doen oprapen.'

Hoe het nu verder moet? Er volgt één grote gulp aan plannen. Vanaf mei volgend jaar mag hij voor Het Paleis zijn tanden zetten in Tsjechovs De meeuw, en daar kijkt hij reikhalzend naar uit. Maar hij heeft nog veel meer plannen, die nog niet in de steigers staan. Hij wil zijn Romeo en Julia hernemen. Hij wil samen met Sjoerd een film draaien - hij weet hij al met welke acteurs, hoe, welk licht, welk decor, waar precies. Hij wil een vierseizoenenproductie maken rond de legende van koning Arthur - 'die ronde tafel, dat is toch een geweldig schoon gegeven?'. Hij wil zijn grote droom nog waarmaken: They shoot horses, don't they onder handen nemen. Hij lijkt elke mogelijke productie in zijn hoofd al tot in de details te hebben uitgewerkt. Alleen dan vallen zijn bibber en snik in de keel trouwens weg: als hij daarover vertelt.

'Ik wil in elk geval stap voor stap gaan. Niet tegen alles "ja, zeggen, zoals ik vroeger deed. Die documentaire van Sjoerd heeft nogal wat teweeggebracht. Ik heb deze week veel mails gekregen. Veel amateurgezelschappen die me uitnodigen. Als ik mezelf laat doen, zeg ik daar overal "ja, op. Maar ik mag niet. Ik kan niet. Ik snak er wel naar om minder eenzaam te zijn. Ik ken natuurlijk wel veel mensen. En mijn zonen zitten hier vaak met vrienden - soms doet het hier denken aan The Factory van Andy Warhol, dat vind ik heerlijk. Als iets mij rechthoudt, dan de liefde van en voor mijn zonen. Maar ik ben wel eenzaam, ik heb veel vrienden verloren onderweg.'

'Maman, je t'aime merde!'

Op een van zijn kastdeuren staat in krijt: Maman, je t'aime merde! En naast een van de ramen hangt een stuk krant waarop een portret staat van de jonge, mooie Dirk **Tanghe**. De randen van het papier zijn zwartgeblakerd. 'Een van de weinige dingen die ik gered heb uit een felle brand in De Paardenkathedraal.' Er hangen wel meer foto's van hem. Van zijn hoogdagen. 'Het wordt nooit meer zoals toen, dat weet ik wel. En dat wil ik ook niet. Maar ik wil weer trots kunnen zijn op mezelf. Ik wil mezelf weer verzorgen. Mijn geest, mijn lichaam. Ik snak ernaar om weer een mooi pak te kunnen aantrekken. Dat zou toch moeten lukken, nee? Het was voor mij zeer confronterend om de documentaire van Sjoerd te zien. De spiegel die mijn zoon mij voorhield, was geweldig. Maar ook geweldig hard. En natuurlijk stik ik van de schuldgevoelens als ik dat zie. Als ik bedenk dat mijn zonen bepaald niet de meest makkelijke vader hebben. Maar ik hoop ze tegelijk ook op een of andere manier heel erg gevoed te hebben. Ze zijn alle drie creatief: Sjoerd is regisseur, Wietse acteur, Joppe muzikant. Geweldige gasten.'

Wanneer we buitenstappen, belt Sjoerd weer. Hun passage in De wereld draait door is niet voor vandaag. Dirk **Tanghe** steekt de zoveelste Bastos op. Inhaleert diep. 'Mens, wat een opluchting. Ik heb best wel zin in de wereld. Maar ik ben er op dit moment ook nog heel erg bang voor.'